

221743-221762

III

(Pravos 3674)

~~Ca. 10.~~

8

Tardiga Kuziona na Ligtanji
ipso s. p. Michale Durnais w hinc
Batomie, przez Jozefa E. Gortenskiego

1889. A. 507.

REFLEXYA

Jednego
SENATORA KORONNEGO

Ná zgromádenie y Postánowieńie
Niektorych W. X. L. Woiewodztw y Powiátow
Pod Grodnem miane, y Odpráwione.

In Publicum podana 1699.

221757

Jemasz żądney rzeży náświecie/ ták dobrej/ ták doskonałej/ ktoraby dobre wziawszy/ y chwalebne początki/ nieodmieniła swojej natury/ *instatum deteriozem*. Post Creationem universe (nád co niemogło nie być doskonałego) zaraz tam wešla ambuo, być sicut *Dij scientes bonum & malum*) á zatym owa machina/ ktorey directio & dominium náznaczone było generi humano, naturam odmienie musiała/ że iey spinas & tribulos germinare kázano; á Obywatele iey miasto rostkossy/ Vólech/ y Pokoju/ *in sudore vultus* wesci pane suo, deo cretowani zostali.

Kzymiś Monarchia/ ktora całego swiata Zrolestwom/ Prawa dáwata/ *ipsa multitudine legum*, y onych abusu corrupta, *in mutuam Civium conversa oppressionem & perniciem*, wpaść musiała/ gdy pars parti inuito Váilowaia pradominari; y ták długo trwały te certamina aż Natura Populo Romano, Narodowi ták wolnemu y potężnemu, Regem parturivit.

Opuściwszy ták wiele przykładow postronnych/ y u nás w Polszcze dwunástu Woiewodow/ Upodobana potestas, non diuturna, bo gdy predko/ Rzeczy z nich *privatis commodis* był intentus, *ortis dissensionibus*, weleli pod báwne obranych liberé Xiążat/ powrócić rządu.

Gdy ták *Vicissitudines Regnorum* v siebie uwážam/ przywozł mi synowiec moy/ z Litwy powróciwszy/ *scripti pisany*/ oraz y Drukowany pod tytułem tákowem Acta Stanow W°. X°. Litewskiego ná pospolité Ruszenie, Vigore Laudum Wileńskiego 14. Augusti 1698. Postanowionego miedzy Ławnem á Puze-
wicami w Powiećie Grodzieńskim Zgromádzonych 1698.

21. Decembris. Oraz y Informacja od tegoż odebratem/ o tey wszyt-
kiej transakcyey y iey okolicznościach.

Ktore Postánowieńie/ ponieważ *directe repugnat iuribus Vaionis W. X. Litewskiego z Korona Polska*/ y Práw naszym Koronnym/ sobie per *Coaequationem* nadanych pokazuie się abusus, zdałomisia odpisać *ex ratione Statús Veridico* stylu, y krotkimi słowy.

2

Gdy

Gdy tedy chwalebne opus Coaequationis, ob Nas nabyte Wielkie-
mu Księstwu Litewskiemu / (dano zaczęte / y przez Constitucye 1569.
1609. 1633. 1635. sub titulo Correctura Iurium, naznaczone y oddane)
teraz wzięto wprowadzić skutek / iednak zaraz in ipso limine znalazło Cor-
rupcyę. *Do non eo fine, y nietym sposobem / a zatym non eo eventu, iako*
pomienione Constitucye / y nasze Prawa Koronne / mieć chciały / w W.
Księstwie Litewskim Vfundowano: gdyż od osmiu lat / ob privatum
odium contra Primates, cudebantur Conspiracye y tumulty / zaczęli niedziwi-
że skonczyło się to wszystko na sedicyach / rabunkach / Pro fundamento
położy tu Constitucya 1569. na Seymie Lubelskim / kiedy za S. P.
Krola Zygmunta Augusta Dnia stawata / Ochwalona.

Za prośba wszystkich Stánów W. X. L^o, nánacząmy y Deputuiemy
zá ichże samych spólnym zezwoleniem, ná popráwę Státutu W. X. L. pewne
Osoby: to iest z Rady (tu się miánują osoby *ex Senatu & Equestri Ordine*)
miejscu, Wilno; Czas, Święto S. Márcinás; w Roku ku Ziachaniu terászniejszym
y wykonaniu tey spráwy inne nánaczywszy przy ktorey popráwie ci to De-
putáci Státut Polski máją przedsięwziąć, á co nájbliżej z nim práwá Litewskie
zgádzać, áby inż wewszystkich Pánstwach Nászych, iako wiedney Rptey iednaká
á nieodwłoczna spráwiedliwość, ludzióm iść moglá. Atę popráwę oni do Ná-
s ná seym wálny, blisko przyszły będą winni odnieść. &c: &c:

Toż w sobie má Constitucya 1699. *De Correctura Iurium.*

Toż za Władysława. IV. 1633. sub Tiulo *Correctura Iurium.*

W. X. L. Ktora tu Pláde:

Dáwná zaczęta práw pólnitych popráwę, *difficultas temporum*, y
gwáltowne Rtey spráwy, w przewłokę przywiodły, iż nietylko ná przeł-
łym Blekcyinym, ále y ná terászniejszym Koronácyey Nászej Seymie, skon-
czoná byc niemoglá: Przetoż áby się żádzóm Obywárcelów W. X. L^o.
dosyć stáło, chcemy to mieć y ustáwuiemy áby dá P. Bog ná przyszłych
Relácyinych seymikách z Woiewodztwá y Powiátu kázdego, obráni po-
iednemu Deputáci przy Senátorách Duchownych y świeckich, rákże przy
Pieczętárzách *vigore Conventus* od Náś nánaczonych Wielcbnego X.
Abrahámá Woynę Biskupá Wileńskiego: Wielmożnych Mikoláá z Ciechán-
wcá Kiszkę Woiewodę Mściśławskiego. Márcyáná Tryznę Referend y Pís-
rzá nášzego ktorzy zácháwży do Wilná *pro die 26. Iunii Anno 1633. Cor-*
recture Iurium przedsięwzieli, *non obstante uniús aut plurium absentia; a post*
præstium ad hunc actum, conforme ná kształt Trybunálkiego iuramentum,
wszystkie Rozdziály y Artykuły, w ktorych trzebá popráwy, *pluralitate suf-*
fragiorum concludente, przezyrzeli y dostátecznie sporządzili. Ktorem De-
putátóm kázde Woiewodztwo y Powiát, ná tymże Seymiku Solárium obmy-
ślić powinien, Amy popráwę ráką ná Seymie dá Bog przyszłym z Woie-
wodztw y Powiátów przez Posły nám prezentowáná, *authoritate Conven-*
tus, conformować powinni bédziemy.

Powinien tedy był y teraz *precedere* Ziązd / y tam *Puncta ad*
Correcturá Iurium nánomowšzy / wyrazić / wczym Coaequacyey potrzebuia /
Co tá Coaequacya w sobie zawirá: á tak wyráżná y gotowa / ná Seymie
nászpniacym podać Caley RzeczyPospolitey (*non scissá Republicá*)
do potwierdzenia. A nie tak głucho sub Tiulum Coaequationis,
wszystkie

wszystkie swoje *privatos ambitus*, *Odia*, & *abusus* pociągając. Jakoż y
Constitutcyą Coronationis 1697. ad meliorationem ona odłożyła y Locacya
na Commissij Brzeskiej/ postanowić miała. ale y na Commissia do
Brzesćcia niże *non comparuit*. y Sejm Pacificationis samiz Coaquatoro
wie zerwali:

Przysłała iednak ta Coaquacya y druga strona ale z takich
początkow/ y stał pozornego Titulu/ urodziła się *Omnium Iurium*
Conuulsio. Przez ktorą pp. *Decemviri*, wfundowawszy sobie *Dictaturam*,
naprzód w Colligacya Domy swoje/ *Omnesq; affinitate atq; familiaritate*
sobie *coniunctos*, zebrawszy/ wszystkich wrzędow władze/ wszystkie prawa/
wszystkie *subsellia*, zgruntu wymrocili/ anato miejsce swoje wfundowa-
li *potencya*.

Przez ktorą *Cardines legum* zgruntu poruszono/ *vincula unionis*
zerwane/ *publica inducta latrocinia*, niażdzy/ rabunki/ podtytułem
wolności y praw obrony/ y Coaquacyey *oppressa vox libera*, *Ius vetandi*
zniesione, *Ius praedandi* pozwolone/ *omniq; sceleri nefando, datum nomen*
virtus.

A naprzód Przywilej *unionis* na Sejmie Lubelskim 1569. to
wsobie zawiera. Jż iuz Korona Polska y Wielkie X^o. Litewskie/ iest
iedno nierozdzielne y nie rozne ciało: a także nieroznā/ ale iednā y
spólnā rada/ ktorā się ze dwu Państw y Narodow/ w ieden lud znio-
sā y spoitā: etci/ y dāley. Sejmy y Rady ten oboj Narod mā zāw-
zdy mieć spolne Koronne/ pod Krolew Pānem swym/ y zāsiādāc
tāc Pānowie między Pāny/ osobami swemi/ iako Postowie między
Posty/ y rādzić o spolnych potrzebach/ tāc nā Sejmie/ iako y bez
Sejmu w Polsce y w Litwie.

Szlubatac y obiecuiac przed
PANEM BOGEM dobrym wściewym/ Szlacheckim/ y Chrzes-
ściānskim Stowem naszym/ jż to wszystko znāc/ trzymāc/ dzierzeć/
wypełniāc sami/ y z potomki swemi/ nā wieczne cās y bedziemy/ bez
fortelow wszelākich/ nieprzywodzac niēgo z tych rzeczy/ nā wieki/
wādna wādpliwosc āni odmianē/ nie odstrzelāiac się też wniēzym
od tey iedności/ w ktorasmy się z Narodem tego sławnego Xięstwa
Litewskiego zwiāzali/ wedlug opisania tego to listu nāszego/ y Arty-
kulow wtym liście zwiāzanych y obiaśnionych/ wiecznemi y wiekniestmi
cās y: iako też nām Pānowie Litewscy dali. Ktore spolne nāsze spisy
Krol Jegomość Miłosciwy przerzeczony/ iako Pān nās Zwiierzcho-
ni/ władza swa Krolewska *Confirmowāc* nām rādzyt.

A iesliby ktorā stronā/ Przywileiow y Spisow o spolności w-
cynionych między temi narody tāc nām iako sobie trzymāc niechcia-
ła/ ābo ieden z osobnā trzymāc niechciał/ przeciw tākiej stronie y kās-
demu z osobnā iako przeciwko nieprzyiācielowi nāszemu/ y narodow
spolnych: powstać zpotomkami nāszymi/ przy Pānie nāszym Krolu
Polskim bedziemy powinni To wszystko czynić/ y wypełnić/ moenie dżie-
rzyć wskutek wszystkim/ zāwzdy pod nāsza przysięgā/ siebie y potomki
nāsze obowiazniemy.

A te wszystkie rzeczy tu postanowione y obwārowāne/ āni przez
J. K. M. āni przez P. P. Rady y inne wszystkie Strāny y Posty Ziemi
Ple/

kie/ obaygá národow/ zá spolnym zezwoleniem/ ani poledynkiem/ od
ktorey czesći y strony/ niemais nigdy wiecznemu czas być wzruszone
y odmienione ale wieczne/ ciele/ y mocne zachowane być mają.

Item w Potwierdzeniu wniey fol. 179. Meyscá PP. Litt. tak
Duchownym jako y Swieckim/miedzy PP. Radami Koronnym/ jako iuz
jednemu a spolnemu Senatowi daliśmy y naznaczyli. Takze Postom
ziemskim Wojewodztwo Litt: miedzy Wojewodztwa Koronne/ ktore tak
iuz zawsze zostawac mają/ jako to jest listem naszym osobnym opisza
no. Ktory Artykul okolo warunku *execucyey* W. X. 2. etc. jako
jest w Przywileju spolnie opisano/ nieporuszenie/ wiecznie mają być
dzierzane.

To tedy pro *fundamento* polczywszy/ pytám/ *quá potestate* y
z iakiego prawa/ Ichm. bez wiadomości naszej vformowali sobie ten
zjazd pod Grodnem y Ławnem/ y nazwalisze RzecząPospolita. My
Stán Duchowny y Swiecki/ bez Narodow naszych Koronnych.
Jakoż tedy IchMosc. mogli odstrzeliszy sie á *Corpore Unionis*, y od
jednego Ciála z Korona/ y to (jako słysze) *in absentia* czternástu
Wojewodztw y Powiatow Litewskich: innych przymuszonych y w ar-
kanach zdomow przyprowadziszy/ albo *absentium* bytnosc szlachez-
stwa reprezentuiac, stanowic sobie tamze prawa/ *nobis absentibus*, rowne
generál podatkow Donacye, wnosic summy ná Starostwa/ Co w szysko/
tylko *in vno Corpore indivisibili* stanowic y uchwalac/ *neminus contradi-*
cente zwykliśmy.

Lex Cardinalis jest *Ius vetandi* ná Seymach y seymikach Tu
zas ná tym zjezdzie/ taka IchM. przysiega vformowali y wydrus-
kowali *ad perpetuam rei memoriam*. ze iesli kto niebosze woli tego
Decemviratu powolny/ dáta moc náiahać/ grabowac/ rozstrakac az sie
y klatwy tamze Biskupie przyniesaly. Tez glosy słychac y ná
Seymikach.

A toz to jest Wolny glos/ a toz to jest *Ius vetandi*? Ktorem
przobkowie nasi słabe przeciw nieprzyiacielowi postroennemu zachos-
wuiaci/ a nie ná seymikach/ niemi abo naszymach trzaszaiac/ domo-
wili sie wolnosci: Niemasz tego unás w Koronie zlasli Bozey: zaczym
niemoze tego y tá *Coequatio* sobie pretendowat. Wezmimy *Pacta Unionis*,
wezmimy *volumina legum*, wezmimy wszystkie Kroniki: a obázmy ies-
li tam ktore prawo stanelo *per tumultus* y owszem *per quietem*, *iusti-*
tiam, *amorem Civium*, *boni publici curam*, & *unanimem consensum*, bez
Contradikcyey: *tumultus* zas wszelkie *per leges condemnati* & *proscripti*.

Jesli tez kto byl ciefki/ *libertati*, Grody, ziemsta á/ Trybunaly/
y Seymy dawaly nato *remedia*, ze y náypoteznieysi *de oppressione* o da-
powiadali *in vnoquoq; subsellio*. owszem tym predsa sprawiedliwosc/
Kiedy jest naszym dochodzic. Miala zawsze Rda: *curam* swoich praw
ze ie vtrzymala swoia powaga, *non externis presidijs*, ani *violentis*
remedijs.

Alec niebylo v nás tu zadney takowey potencyey, ktoraby mias-
la *liberis Civibus predominari*: y lubo XX. Biskupi Wileński y Smudzki
in audito exemplo rzucili sie do niezwyčajnego sposobu *in favorem Ducum*
przez

przez nie słuszne kłatwy oddając Dusze diabłu: diffamując po ambonach /
y na spowiedziach kłósać concitare ad seditiones; lubo y teraz mogły
te podług prawa y Artykułów. sedycie być urocone władzą Het-
mańską / iedną repressalia violenta non adhibita.

Wielką to teraz erected w Litwie potestas, ślady dziesięć oś-
sob / affinitate atq; familiaritate sibi coniuncti a viris, wszystkie subsellia,
Seymowe / Trybunałskie / Kärbowe / Pieczętarzkie Hetmańskie / pod
swoje władzą podbili y iakby gdzieś septuaginta Tyranni, temu Księstwu
Litewskiemu przelominantur assumpto na siebie Titulo Catey Ktey.

Cardo libertatis iest / y prawo tak chce mieć aby Seymy stas
nowić ex arbitrio Krolow & Senatūs Consilij: a Seymow natura iest /
aby na nich fadera cum externis zawierano y stwierdzano: podarki
uchwalano / na obrone Wyżyny nemine Contradicente y Kacami
wydawano: Pospolite Ruszenia dawano Krolom wrece / y to tylko
do pewnego terminu: Zapłata woysku obmyślano. Ożym Tak sonat
Przywilej uniois 1569. fol. 175.

Fadera aut pacta z mowy y Przymierz z postronnemi narody we-
dle spolney zgody Wárszawskiej, napotym żadne czynione, ani stauowio-
ne; żadni też Posłowie w rzeczach walszych do obcych stron Posylani
być niemają, iedno za wiadomością spolną obudwu Narodow &c: Iczeli
tedy taki był valor curia pacta sancienda, że aż Seymem o nie trątko-
wano / a coż ślady ad rumpenda pacta do Moskwy y do Kozakow
posylano sprowadzając / na stwierdzenie swoich sedycij.

Pacta uniois mają te słowa o władzy Podkärbiego. Deputujemy
do P. Podkärbiego Kor: cztery osoby Deputatów, dwu z Rady, a dwu
z Rycerstwa, ad hunc solum actum: to iest: vrodzo: Iana Tacta &c: Nie-
byśny takie ktorzyby w wrzędzie iego przeszkadzać mieli, ale socios mu-
neris cum equali potestate przysadzając: tylko ku odbieraniu, chowaniu y
szafowaniu czwartej części: ato dla tego śmierci Podkärbiego Kor:
ktorzy to Deputaci czcić y wazyc P. Podkärbiego, iako Radę y wrzęd-
nika Kor: beda powinni. A opisana powinność mają czynić z wola Nalza
Krolewka y za Rada PP, Rádných y zwiadością P. Podkärbiego iako na
Seymach stanowiąc się będzie. A dalej w wrząd iego wniwczym wtracac
się niemają. tak iż inne wszystkie sprawy, wrzędowi Podkärbstwa należące,
wedle Przywileju y statutu we wżem ciale y skutecznie zachowane być
mają.

Tak to delicate prawdziwą Rpta: Honor wrzędom należący trakt-
rować. Ta zaś nowa Litewska Rpta: odstrzeliszysie od vnies / exuto
omni iure, nie tylko in Iura Kärbu / ale na własne Dobrá Podkärbich
sub titulo Coaquisitionis, na Honor / na pocztliwość / y na samo żywe
targnęła się: nil sanctum, nil inviolatum nie zostawiać.

Wezmiemyz volumen legum, Statut / Actyenty woyskowe ktore Hre-
hory Chodkiewicz / Krzysztof Kądzimil / y drugi Krzysztof Kądzimil / Jan
Károl Chodkiewicz / pisali y Rpta: one seymem approbowata / dawşy
onym vita & necis potestatem sine appellatione. ex plenitudine ktorego
prawa / wszyscy Hetmani / zawşe w Koronie y w Litwie absolutą po-
testate sadzili / y na gardle Kárali excessivos. a nigdy oto non mota

quæstio. Żądający Herman W. Kor: pod Pskowem/ nawet Pokoślowego Dworzanina/ Krolewskiego o excess iactis na gardle Karat. Chodkiewicza pod Choćimem kogoś znażnego/ że wstąbnym wozie wraionyl/ zobozi niezdał: Stanisław Koniecpolski/ o małą bązo pinieźna exakey; a drugich o niewypełnienie Ordinańsow/ Leo Sapieha/ Michał Páci na gardle Karali/ y wśedby woudzych Kraiach także Karza. Jakoż wa ważne Kpta: dała te władza Hermanom. albowiem gdyby odsadow Hermanistich stá appellacya/ albo gdyby mieli za swoje sady Hetman ni odpowiadać/ inżby przez to dissolueretur cale disciplina militaris, y Kądyby woboże sprzeciwiając się wśelkim Ordinańsom/ groziłby Hetmanom appellacya.

A ponieważ u nás w Koronie/ sadzili y sadza Hetmani absolutá potestate, a z Kadze tá Coaquacya Litewská/ wzięła y wynalazła to prawo: sadzić Hetmaná o sady. Jako zaś znárdne síla práw y Konstitucyi o władzy Hetmanow/ y iáto ia y osoby ich Honorificis verbis & encomijs opisuiat/ wyliczyć niepodobná. Uiech kto chce meysrzy in volumen legum & continuam praxim od wiekow/ y za násey pamięci przebieży.

Cardo libertatis leś/ ná ktore práwo/ Polscy náli Krolowie przysięgála; *Neminem captiuabimus, nisi iure victum.* Także w Trybunálach Deputáci/ Pieczętarze/ w Ziemstwach/ Grodach/ wrzedy/ wśadzie się obowiazuią przysięgo/ sumnieniem/ y pończewości/ że spráwiedliwie sadzić mála. Sady zaś powinne być *ex allegatis & probatis documentis: luce meridiana clarioribus.*

Pytám tedy za iátkimi dowodami w Litwie przez te Ażá. odsadzili swoich Hetmanow/ Podstarbich/ Pieczętarzow/ Márszałkow/ od ich władze/ y za co hostiliter wtárgneli w ich dobra: ná/o prazio iudicio, y nowey iátkieyś Kptey: stánowienia Ius usurpant. powstaáły wódze sub pretextu Coaquationis nowe wrzedy Magnus Vice Dux Lituanie, Dictator: powstałi nowi Hetmani/ nowa Kta vfundowali/ y nowe práwa: a ná coż y do kad tá expedicya? á to zaczęte machlnácye przez Biskupow Litewskich y Duchowienstwo/ continuatur. a sami ditantur ex alieno y wśyckich concitarunt ná zdobycz.

A Kadz leś *lex Cardinalis, de securitate interna, contra inuafores*, ktora promia dáwnych Konstitucyi nouellá lege, utwlerdzona leś/ że nikt nie może cudzych dobr/ náwet práwnie záleždać/ chyba práwem kogo przekonáwszy.

Jednym słowem/ to Postánowienie Znośł wśytkie Cardines legum ták dalece/ że y wśamey Coaquacyey y w tym Drukowanym Scriptie error errorem trudit.

Kładzie to postánowienie drukowane/ pro principio obięto tey swoiey expedicyey. zwinienie Woyská/ W. K. L. nazywáloc ie inuilem turbam. seruos, suos, mercenarios, y inśe przydać scommata.

Woysko to z woli Ktey: urgente zewśad hostilitate záciagnione/ służyło nie tylko ná obronę W. K. L. w wśelu okázyách przeciw Moskwie y Szwedom/ alec y nás w Koronie posilkowáto/ pod Wáramawo/ náđ Sonem/ także przeciw Wągrow/ y Kozákóm. Z náśa cę pomoca

pomocy nad Moskwą pod Polonką/ y Białą/ victoriosę gore otrzy-
mało. Ali wojna też Turecką y Tatarską/ co R. K. ochotnie wycho-
dziło (czegom się sam napatrzal/ bo przez wiele Dobrą w Woiewodza-
twie Podlaskim zawsze iść musiało) Dopomogło nam prac y o-
wąg pod Chocimiem Kamieńcem/ na Wodziałach/ w Maltaniech/ y
dotąd lubo nieplacne/ trwało statecznie na usługę R. K. nako-
niec z pokojem teraz powróciło. Zaczynam niemożę się nazywać inuiliis
urbis.

Albo to jest miles mercenarius. (tak y widać w Koronie
Quarciane Woysko) iednakże niepowinniamy go traktować seruiliter.
Et arma tenentes manu, zwąc seruos nostros, bo Bracia nasi. non ser-
uili ter fluzi/ y krewo/ zdrowie/ żywot własny za calosć naszą odważa-
ją/ modica mercede na poprawę Rynsztunkow contentuiac się & in
casu non solutionis, arma tenentes, zasług swoich wspomnieć się mogą.
Jakoż wspominalis przez zwiastki.

Alie kiedy Woysko parva pace vniuersali do Oyczyzny powracają-
co/ nie zasłużyło nato żeby ie znoszono/ chyba żeby dziełowano, y nie-
mając przykładu wowsytek Krolestw aby victorem exercitum kady
znoszono. Nawet post cladem ad Cannas relatum, w Rzymie varroni
triumphus a Senatu decretus, quod non desperasset de Rep. y drugi także
salutem suam triumpho adscripsit.

Alie ja kilkadziesiąt Cwierci pretendowało sobie zapłate/ ani
zato znosić godziło się/ ale starodawny zwyczaj zachowuje się y w
nas w Koronie y w W. K. L. przez Kommissarzy traktować oto/
a uczyniwszy spólnie moderamen. zstawa narodow y z zachęceniem na
dalsze Gasy/ z podzięka exautorować. Jakoż dosyć z siebie y teraz
woysko uczyniło/ kiedy się contentowało zapłata tylko za cztery
cwierci/ przy largicyey obiecanej od R. J. M. uczyniło to rozumem/
nie zmusu/ badac wciążę ludzkie y porządku/ w którym zostaiac/ nie-
tato się lięcych woysk Tureckich y Tatarskich.

Alie tu iawnie PP. Decemviri złość swoje wynurzyli kiedy
woyska nieutrzymawszy wsoioey sedicyey, one Dekretami w swoim Try-
bunale okrzyli/ zato/ że ich odstąpiwszy/ pod rzady swego Hetmana
powróciło. Gdy wowsytek tych/ ktorzyby z Hetmanem posli na wojnę/
od zaslug/ od honorow/ od wezćmności odsadzili/ y nakoniec zato po-
spolite Ruszenie na znoszenie woyska poruszyli/ że non perseveravit in
seditione. A także to ma być przychecenie do obrony R. K. a także
to wdzięczność ku tym/ ktorzy z pokojem powracają. Nawyprawy
na sedicye domowe/ PP. Decemviri podatkom multiplicia genera narzu-
cają/ w tym swoim postanowieniu/ sowne hyberny/ sowne Czopowe
y sełżne podymne/ euecty Inuecty, bez seymu/ w kilkunastu osob/
postanowili y iakby to momentaneum onus na Szlachę narzucili/ ab-
soluta potestate/ a dla żołnierza złożyć Contribucye na zapłate/ Crimen.

Przerzuci y przeciągi czynić pospolitym Ruszeniem/ płacić Oyc-
czyznę/ naieżdżać/ rabować/ rozsiękać contradicentes. nie to/ oment przy-
sięga się obowiaznia: Woysko też Cudzoziemskie wprowadzić in viscera.
ktore wiecy dziesiątkiem millionow Talerow kosztuje/ okrom victy)
lede

lene to onus Jchmościem / dla poparcia swosley ambicyey, A kiedy
swoy żołnierz borgowy / dobrze zasłużony / idac na wojnę / abo z
woyny przenocule / obroty. y siano / barana wezmie to proicrimine po
czystalac wolai / Crucifige, y Pospolitym Rukentem zastepia.

A co wtym drukowanym postanowieniu czytamy / przyszło
nam opisać predominantia. ministeria, butawy / Pieczęci / abusum Plus
zow Last Marszałkowicki: A iá niewidze / iáko / gdzie / sami PP.
Decemviri dádza rachunek ex abusu swolch zabranych rzadow / de inner-
so Statu Riey, z exakcy, ktoromi Wyżyznie zdarli / a siube samych y
Poborcow ditarunt: z niesprawiedliwosci; y opisali sie wtym posta-
nowieniu / że te wszystkie akta niepamięć a mając być zagrzebione: De
creta / wpisy nawet pro abolitis poczytaac.

Tamże wyraża że náycięższą była potestas woyskiem rządzacych;
Odalekoż teraz iest cięższa potestas Woyska Cudzoziemskie / od nich
in viscera Wyżyzny wprowadzonegoz ktorzy wiśa nad kartami / y iáw
nie mowia / nie będzie niepozwalam;

Toż drukowane Postanowienie / ostendit obrone wolności ślā
checkiey y Kościotow. Dobrá intencya ale tylko na pozor: bo
wsamey rzeczy te wolność samiz wieli za gardło: kiedy wolny głos
zniesli / Szlachta w ártanach wodza / Contradictibus rozśiekaniem
groza (iákośmy sie tego y ná seymie Electionis 1697. nápatrzali) sam i
sie ná seymikach obwarowawszy Cudzoziemcami.

A iákoż to moga obrone wolności y Kościotow / sobie przy
właszczać / kiedy tak wiele Kościotow odbito / a u nás w Mazowsiu
podgás / zoltarza śielich wzeli y wypiszy / sobie schowali ci prasidia-
rij wolności / summy niezmiernie ná Zakonnikach wyćisneli a samych
zepsy pospolu / wpisarni w więzieniu trzymali. iákośie śtato z Kamela
dulami Wygirskiem że aż musiano u nás w Koronie ex Decreto Xcia
Im^o Primaśa po Archidiecezyey śiewać Psalm. DEVS venerunt gentes in
hereditatem Tuam. polluerunt Templum S. tuum. Kiedy tak wiele Dwo-
row Szlacheckich náiaćbano / kiedy przymusili PP. Decemviri do
przysięgi / y wtym Postanowieniu wydrukowali / że żaden / nawet listu
pisać od siebie / ani czytać od kogo niepowinien aż pokazawszy Pułkowi-
nikowi: Jaká to seruitus bronić Commmercium literarum liberis ciuibus.
Jáczym non respectus Coequacyey Prawo znasemi Prawami Korone
mi to spráwne bo te absurda, u nás niedzieg sie w Koronie / ale pra-
dominium, & Decemviratus Zásmałowat.

Jeszcze / to Postanowienie przywłaszcza sobie Jászczyt Molestatu.
Ślabe to prasidium. gdzie per seditiones & Civium iniurias, pars parti
inuite imponit leges. z łaczynysse y spoteżynysy woyskiem Cudzoziems-
kim: bo violentia non durant.

Żnárdnie daley wtymże Grodzienkim postanowieniu to że dla
folgowania zruinowanej Wyżyzny / aby wychnąć sobie mogła woys-
ka nowego / tá Rpta: Grodzienka nieformule. Ale ná coż Niema-
cow sobie na pomoc pod Grodnem wzeli / y potym ná Consistencie
in viscera Wyżyzny wprowadzili. ktorzy tak sobie postepuia w Koron-
ie y w Litwie / quasi in captius Regno. że u nás w Sendomirzu do
zám

zámku nikogo nie wpuszczali/ ażby śable wbrewie oddał. a tak była
posłucha/ że swoje woysko nigdyby przez lat kilka/ tak była nieposco-
walo/ y ślad tyle niepożynito.

A tak sporządzivszy Oczyszczenie/ pisał w tymże swoim postanowie-
niu/ że już przyszli do požadanego Portu libertatis. właśnie jak owi
co woysko wstąpi na brzeg morści nawiodszy/ Conchas zbierać są-
żal/ *spolia Oceani vocans, Palatio reservanda.*

Nia y to w sobie też Postanowienie/ drukowane/ że niecierpi-
było opuścićwszy Domy/ ponosić zimowe/ y śnieżne niewgasy/ chcac
się wzmocnić/ od tej niewoli woyska swego. Jako widzie niecierpi-
ło było pracować/ byle tylko sobie otrzymać *Dictaturam*, a woysko
Cudzoziemskie wprowadzić na iey utwierdzenie/ *zoppressys Clárodu*
calego & cum eversione statús, y uchwał seymowych.

Czytam w tymże Postanowieniu Rtey Grodzieniskiej/ że co w
Rzymie *Dictatura ad tempus sumebantur*, to w Litwie *perpetuo du-*
raturam mieć chcą. bo pisał: niewymidziemy *ex nexu*, aż *Coaquacra*
wprawić w swa reza. y to sobie *pracaendo*, że Zaręba wolno będzie
wsiść na kon za Uniwersalem swego Generalnego Dultkownika/ po-
ty/ *poti in toto Rta* nie w spokoście. Snać w spokoście Rtey
per seditiones, jest *medicina peior morbo*. Ktoś nie tylko *ad perpe-*
tuam rei memoriam podawać/ niegodziłoby się *ad futura secula*, aby
się na takie akcy y sedicye nie odważaty/ ale owszem wieczna niepa-
miećia zawalić należałoby.

Dziwna Gytain erekcy Plechety Trybunałskiej/ *cum indepen-*
dentia od Hetmanów chyba tylko od Króla Jm. samego y od Jm.
P. Kaptellana Witebskiego. To już w Litwie formuła trzeciego
Hetmana y Dictatora, Kaptellana a Czwartego Rotmistrza Trybu-
nałskiego. To prawo przewyższyło *Coaquacra*, y wstąpiło Prawa
Koronne. bo u nas Gwardie nawet Królewskie/ podlegają y pod-
czas powinny Ordynansom Hetmana Krównego. y chyba tylko to
formuła Kawalerya/ *ad instar* owej/ która za Władysława IV. ze
Francyi wprowadzić wstowano do nas/ Ktoś nie sadzić niemiāt/
chyba sam Król onej *supremus Praes*. Jeszczeby lepiej/ y woysko
Cudzoziemskie wten *Comput* wpisać/ y Trybunał osadzić/ tak/ iako
assistent na seymikach rożnych.

Largicze też sobie przez to postanowienie ta Grodzieniska
Rta uchwała. *Panas in absentes* stánowi: a lubo się cała Rta pisze
y mianuje/ a przecie iawnie *absentiam* rożnych Wojewodztw y Powia-
tow wyraża & *renitentiam incusat*. Jakoż się Rta śmie nazywać?
Sady Hetmanskie zrať wydziera/ na woysko o śtody *invectus* y *con-*
iuracye Gyni/ a swoje rabunki wespół z tymże woyskiem *peccynione*
ochraniając/ iakobyśto stało *ex necessitate Coaquationos*, *pro abolitis* ma-
ta y wieczna niepamięćia w tym Postanowieniu zagrzebiać/ *ab omni*
impetitione iuris wraćnia tymi słowy: aby wżadnym sadzie akcy nie-
była. *intentowana*/ *sadzona*/ ale y wpis aby z Rejestru był wymazany/
non descendendo ad ullam ventillationem, *sprawy disquisitionem*, & *contro-*
versionem, y Dekret *nullitati subiacent*. Pięknie zaprawda ta Rta

Grodzienieſka ſwoje zbrodnie okrzestila. A taſaż to znaſym prawem
Koronnym Coaquatio?

Taż O ſiocy o boie/ wspomina ſie. Szlachta Traktata creuit:
Seym Konny/ v chwala/ Dobra Duchowni/ Libertine in perp tuum. A
mż z to wſytko brć bez nas Koronnych/ Ecorzysiny ſa authores wola
noſci X: Littewſkiego/ & Corpus indiuiſibile.

Żad widzieć ſie daie/ iako ſita ſobie pozwoſila ta Coaquatio.
bo co była powinna tylko z naſemi Prawami Koronnemi zrocznć
ſie/ to miż chybiłoby tego celu, ſupra omnia iura eueſta, in omnia ſce-
lera & abusus, reſult ſobie manus: y wſytkie prawa y wolnoſć/ w
ſwois niemoſci/ exuta equalitate wzięła.

Głina PP. Decemviri przyieſdzanie na ſeymitę z Choragwiaz
mi/ redarguant potentiam butawy/ oppreſſionem apotentioribus, a ſami nietyl-
ko z iedna Choragwia/ ale y zaciagnęſzy Choragwie/ y zebrawſzy
Woiewodztwa z Powiatami pod Choragwie/ y Cudzoziemſkie praſidia
ſobie ſprowadzając na ſeymitach zaſiadając: potentiam ſui Decemvi-
ratus wtwierdzając: Szlachta w arkánach prowadząc y uchwały ſey-
mom naleſzące/ y Conſenſu obudwu národow potrzebujące piſa y druga
Eula/ abſoluta Potestate.

Żadiera to Poſtanowienie ſwoie drukowane/ ſinceri znáć ſie
że niepotrzebna żadnych nagrod/ ſolam amoris Patrie gloriam, ſobie
zoſtawiać/ Wielcy Miłoſnicy Oryſzyni/ ale wtym poſtanowieniu
cytam uchwałę iednemu na ſto tysięcy: drugiemu tyleż, máni t:ż
Kielcy od ſynowca mego/ że ſwemu colligatowi Biſkupowi ta Kpra
Grodzienieſka dała pięćdzieſtat tysięcy/ za to że przyſtał do ich ſe-
dicyi, y daley trzymać ię. ita Kto odomiazaliſie. X. Białozorowi po-
ſtanowiła penſja czterę tysięcy. Libernia Duchowienſtwa/ Ktore tych ſe-
dicyi pars magna fuit, okrom inſzych prywatnych in priuatos, largicyi ple-
no ſinu. náktore ſie rozeſły/ owe ſwoite heberny/ ſwoite ſopowe/ nie-
uchwalone/ ale rozkázane od tej Krey iakbyto na záplátę Weyſku. a
żelnierze z aſſignacyami/ y dotąd zewſad vacuis manibus powracá.

Táarow teſ/ to Poſtanowienie/ od zaſług excluſiue? Prawda że
ſa exceſſui: auaritie & luxurie militaris: ale ieſt nato ſad y karanie.
Já zaś z ſłuchania y czytania/ to wiem że oni nie tylko prz-ćimko
Moſkwie y Szwedom/ ale náweeſ przeciwko Turkom y Tatárom/ do-
brze y wiernie ſtawali/ iako otym piſe Commentarius belli Chotinensis.
Ani t:ż ich trzeba przywozić do deſperacyi/ aby exemplo náſzych
Liptow nieobróćili ſie do Ordy/ z Ktoremi quantum negotij miało
naſe Podole y Wołyn/ zeſtaie to wſwieſzy pamięć: gdy dobrze wiá-
domi náſzego iezyka y náſzych kráior/ one płokáli/ y Orde ták dextrę
náwodził/ że wdawſzyſia za náſzych Quarcianych żołnierzow náiezdził
ná weſelne ákty zebranych/ y ze wſytkim pezábierali. Naſzonice/ y
to ieſt dowodem/ że to ieſt nie całej Krey/ ale prywatne poſtanowie-
nie iakies gdy náwiodła tá Kta Grodzienieſka náto K. J. M. iako
práw y operacyj náſzych ieſtże niemoſciomego/ że poſtanowienie pod-
piſać ráczył in particulari temi ſłow Approbo Auguſtus Rex. Do áni
mogły byc p.ópiſane uchwały Seymem naleſzące pod Puſzewiczami/

y bię

y też naszych Kor: *Narobow contra vincula unionis ani improbatu exemplo namet in absolutis Dominis, daleko barziesy u nas chyba Approbamus.*

Tęzego znać/ że ta wszytká akcyá w Litwie wznowy po-
gateł przez Biskupa Wileńskiego/ y teraz continuatur diuersá viá. bo
tamtén nadety Duchem białogłowskim/ potrywysysia swiarcobliwoscia/
wymyślnie y bezwstydnie z podziwieniem swiata/ á z wzgorzeniem niea-
zmiernym *Dissidentium in Religione, vibrabat sua fulmina: ta zaś Rta ar-*
matá seditione, & pratenśá Coaquatione z naszymi Prawy Korónemi/ do
tegoż celu zmierza/ wspol z łaczymysia z Biskupem Wileńskim/ y
znowu quasitit & redintegratis odijs.

Moje zaś zbanie iest takowe/ że iako naše Prawa Koronne/
tak y W. K. Litewskiego/ są mądrze y dobrze postanowione y napis-
sane/ przez ludzi sprawiedliwych/ mądrych/ poważnych/ bez żadney
prywaty: tylko to *requiritur*, żeby sędziowie byli dobrzy y sprawiedli-
wi. inaczey chociabysmy do sameg Łikurgu/ y z Rzymu *legum ta-*
bular ex Capitulo do Polski y Litwy przeniesli/ tedy inualida zostana
y oschna te legum & iurium auxilia. Jakoż poroiedziat mi Synowiec
moy/ iako prześlęgo Korta w Litwie już po nádaney od nás Xięstwa Lit-
ewskiego Coaquacyey, Deputat Trybunałski/ w domu swoim dat 200
tliow słachćicowi sobie równemu. Oco nietylko go Trybunał niesadził y
nie karał/ ale ma sam marszałek dat pro praesidio swoich własnych kilek
Kort Drágonow. Tenże Synowiec moy referowat mi o tymże marszał-
ku Trybunałskiem/ że odsadziwszy od wszytkiego kogos *pinguioris for-*
tune quasio pretextu, sam one záleżdziá. Tamże *iniuriatos condemnarano*
iniurio zaś Canonizowano. Interdicta belli gloria per inuidiam, y obroná
Oyczyzny. per Decretum infames declarati, Ktoryby ná woynę Ducis se-
querentur auspiciá, á zpokoiem powracáiacym/ nietylko chleba y zaslug
zabroniono/ ale interneccione grożono: & obietu sacrorum prophanorumq
Corporum zasłapiono: vincula unionis zervano. Ktorzy iakósmy przez vs-
nia wolnośc tu. Litewskiemu tak teraz Coaquationem práwa nášego ná-
dalit *ex Commiseratione*, bo o wielkiey swojej niewoli ndatác/ biegali po
Wojewodztwach naszych pod Marszałka stojacych obozem/ twierdzac że
wola tu u nás zá wodnić przyścáć służyć/ niżli do domow swoich pow-
racáć. *His dictis, leges & vitam damus & miseresчимus ultro.*

Aliści y te powłóści onych/ iakosie zpráwda zgádzáły/ *& in quantum*
abulum, náša Clementia degeneravit, táwnie teraz widziemy.

A coż tu temu Xięstwu Litewskiemu Coaquacya cum turibus nostris
pomogła/ kiedy tam w wielkiej niź niewoli stán Szlachectki zostáć/ sub
praesidio externo & concitatis in seditionem, omnis licentia, rapina,
latrocinia, sub pretextu Coaquatonis. Są pozwolone /
chybá tylko rzec: *O miserum populum, qui sub*
tám violentis Decemviratús gemit maxillis.

P

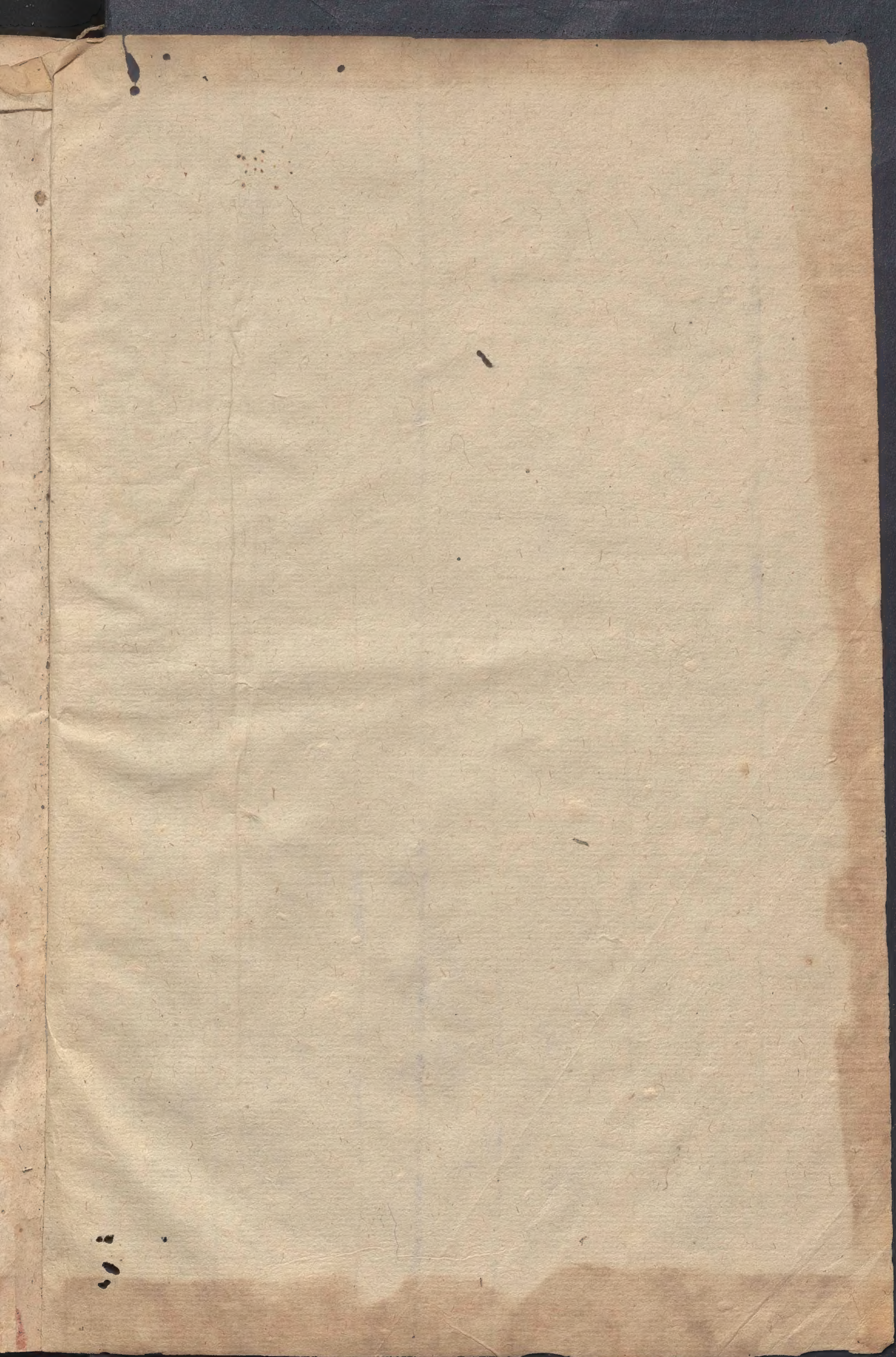

dal
bād
don
ich/
Eleg
pry
ntec
wpr
rych
pry
gym
ry/
Sil
Cz
Syl

ru b
nie

W.3
brā
Eia
prze
glon

āter
ste
proc
bia

w Roku 1808. Dnia 20. Maja!
Mian. Antoni Wodzyński.

w Mayanowce. —
Pochowane Ciało jego w Chyżczu
Mieście Rakowieckim.

